

13. ST. PŘ. N. L. —

SOUČASNOST

Časová osa evropského myšlení

MÝTICKÉ MYŠLENÍ

13. ST. PŘ. N. L. — 7./6. ST. PŘ. N. L.

KLASICKÉ ŘECKÉ MYŠLENÍ

7./6. ST. PŘ. N. L. — r. 338 PŘ. N.

HELÉNISMUS

4. ST. PŘ. N. L. — r. 391/476 N. L.

STŘEDOVĚKÉ MYŠLENÍ

4./5. ST. N. L. — KONEC 14. ST.

RENEŠANCE 15. ST. — 16. ST.

NOVOVĚK 17. ST. — 1. ½ 18. ST.

OSVÍCENSTVÍ 2. ½ 18. ST.

MODERNA 19. ST. — 1. ½ 20. ST.

POSTMODERNA dosud

OBDOBÍ MÝTU 13. st. př.n.l. – 7./6. st. př.n.l.

Pojmy	<ul style="list-style-type: none">• DUŠE = pod vlivem východních nábož. myšlenek o nesmrtelnosti duše vzniká postupně v Evropě představa duše oddělitelné od těla. Taková duše si zachovává identitu i po smrti a může se převtělovat. Je to odlišná představa od hinduistické či buddhistické představy karmy.• TĚLO = je tak oddělitelné od duše, je tím, čím duše pohybuje, co duše oduševňuje => prapočátek evropského myšlenkového dualismu.
Důležité jevy	<ul style="list-style-type: none">• Slovo = (řec.) MÝTOS, LOGOS, EPOS;• Mýtus = forma, skrze níž žijí lidská společenství;• APOLLÓN vs. DIONÝSOS, SISYFOS;
Historické události	<ul style="list-style-type: none">• Příchod řeckých kmenů Achájů, Dorů, Iónů do oblasti Řecka, egejských ostrovů a východního pobřeží Malé Asie.• 9.-8. st.př.n.l. - předpokládaný vznik eposů Illias a Odyssea. Eposy zachycují myšlenkový přerod společnosti z doby bronzové do doby železné.• 8.-7. st. stále větší důraz na individuum, nesmrtelná individuální duše, objevení se mystérií.• 7. st. postupná logizace mýtu.

KLASICKÉ ŘECKÉ MYŠLENÍ 7./6. st. př.n.l. — r. 338 př.n.l.

Pojmy	<ul style="list-style-type: none">• Polis, tragédie• arché, idea, substance• bytí x jevy, epistémé x doxa, atom x kénon• kalokagathia, neměnnost druhů
Důležité postavy	<ul style="list-style-type: none">• Platon (467–347)• Aristotelés (384–322)
Historické události	<ul style="list-style-type: none">• 7./6. st. vznik mystérií, individuální duše• 6. st. Solónovy právní reformy• 508–507 Kleisthénovy reformy („demokracie“)• 490–450 Řecko-perské války• 443–429 Rozkvět Athén za Perikla• 431–404 Peloponnéská válka mezi Spartou a Athénami

Helénismus 4. st. př.n.l. — 391 (476) n.l.

Pojmy	<ul style="list-style-type: none"> • Zrovnoprávnění člověka (do Epikurovy zahrady směli i otroci a ženy, u stoiků důraz na jednotlivce a jeho rozhodnutí) • Obrnění se před světem (Epikurova zahrada, smíření se s osudem stoiků; patrně důsledek nebezpečného otevřeného světa) • Ataraxia (neochvějnost, neotřesitelnost = promyšlená lhostejnost založená na racionální úvaze jednotlivce; snaha zbavit se strachu ze světa, z bohů, ze smrti atd.) • Múseion (vědecký výzkum, stavba v Alexandrii, v níž vědci z celého tehdy známého světa mohli provádět své výzkumy; křesťanství – úpadek; 642 n.l. zánik v souvislosti s dobytím Araby)
Důležité postavy	<ul style="list-style-type: none"> • Epikuros (342–268 př.n.l.) • Marcus Aurelius (121–180 n.l.) • Plótinus (205–270 n.l.)
Historické události	<ul style="list-style-type: none"> • r. 338 př.n.l. bitva u Chairóneie, Filip II. Makedónský poráží spojenou řeckou armádu a řecká polis jsou začleněna do Makedónské říše. • 3. století př.n.l. Punske války (Řím x Kartágo) — Římané rozšiřují svoji moc mimo Apeninský poloostrov; dochází k postupnému rozkladu republikánského systému. • r. 146 př.n.l. Řecko se stává součástí Římského imperia • r. 45 př.n.l. Ceasar se stává samovládcem (konečná fáze přeměny republiky na císařství) • 0 narození Ježíše • r. 313 n.l. Konstantin zrovnoprávňuje křesťanství => r. 391. kř. vyhlášeno státním náboženstvím; => r. 393 zákaz všech her (i olympijských)

Středověké myšlení 4./5. st. n.l. — konec 14. století

Pojmy	<ul style="list-style-type: none">• lineárního pojetí času (převzato z judaismu)• milost, iluminace, predestinace• vznik univerzit• boj o univerzálie (realisté, nominalisté, umírnění realisté)• obnovení zájmu o stvořený svět (aristotelismus => první řízené experimenty Roger Bacon)
Důležité postavy	<ul style="list-style-type: none">• Augustinus Aurelius (354–430)• Tomáš Akvinský (1225–1274)
Historické události	<ul style="list-style-type: none">• r. 391 křesťanství státním náboženstvím (r. 393 zákaz pohanských her)• 5.–8. století úpadek Evropy; kláštery jediné centrum vzdělanosti• 8.–9. století Karolinská renesance (rozmach Franské říše, Karel Veliký v roce 800 korunován papežem na císaře, rozvoj vzdělanosti)• 9. st. rozpad Karlovy říše, 9.–11. st. formování států Evropy (Itálie, Francie, Německo, Anglie, Česko)• 1095–1291 Křížové výpravy• 12.–13. století – renesance vrcholného středověku• 1/2 14. století morová rána

RENESEANCE 15. – 16. stol.

Pojmy	<ul style="list-style-type: none">• návrat novoplatonismu, zájem o antiku (stoicismus, skepticismus)• alchymie• humanismus (snaha rekonstruovat, komentovat stará latinská díla, kritika středověku)• vztah makrokosmu x mikrokosmu• reformace – důraz na osobní víru člověka a na upřednostnění víry před věděním
Důležité postavy	<ul style="list-style-type: none">• Martin Luther (1483–1546)• Michel de Montaigne (1533–1592)• Francis Bacon (1561–1626)
Historické události	<ul style="list-style-type: none">• 14. / 15. st. papežské schizma (ukončeno až Kostnickým koncilem) => vystoupení reformátorů Viklef, Hus• 1453 pád Konstantinopole => zánik Byzantské říše => příchod byzantských učenců do Evropy, šíří se jejich vliv (Florentská akademie) + zámořské plavby (1492 – objevení Ameriky, 1498 – Vasco de Gama doplouvá do Indie)• okolo roku 1450 Guttenberův knihtisk• Vznik reformačních církví (luteránství – 1530, kalvinisté, anglikánská církev)• protireformace (vznik Jezuitského řádu 1534, Tridentýský koncil)

NOVOVĚK 17. ST. — 1. ½ 18. ST.

Pojmy	<ul style="list-style-type: none"> • Heliocentrický systém (Koperník → Kepler → Galilei) • Nejistota => barokní pocit (útěk do srdce — zvyranění já, vnější svět jako fascinující labyrint) • Nová onto-gnozeologie: SUBJEKT x OBJEKT (pochybnost, hledání jistoty) • Racionalismus x empirismus (dedukce x indukce), • Důraz na vzdělání jednotlivce a vznik velkých pedagogických systémů (Komenský, Locke, jezuité)
Důležité postavy	<ul style="list-style-type: none"> • Jan Amos Komenský (1592–1670) • René Descartes (1596–1650) • John Locke (1632–1704)
Historické události	<ul style="list-style-type: none"> • Třicetiletá válka (1620–1648), Vestfálský mír => rozdělení sfér vlivu (protestanté, katolíci) • 2.½ 17. st. král Ludvík XIV nastoluje absolutismus • 1688–89, svržení Jakuba II. v Anglii, nástup Viléma III. Oranžského, vznik parlamentní monarchie (dělba moci mezi králem a parlamentem) • 1740–1780 vláda Marie Terezie, zakládání manufaktur, osvícenský absolutismus, povinná školní docházka

OSVÍCENSTVÍ 2. ½ 18. ST.

Pojmy	<ul style="list-style-type: none">• Osvícenec• Deismus (Bůh = hodinář, svět = hodiny), => ateismus• Newtonovský vesmír (absolutní prostor a čas)• Realita a racionalita, racionální člověk čte knihu přírody (realitu)• Rousseauvské prvky v pedagogice, předchůdci alternativního školství, tělesná výchova jako vyučovací předmět (Pestalozzi)• Vznik velkých evropských mýtů („aténská demokracie“, „kalokagathia“, „rasa“, „vztah uspořádání světa a rozumu“)
Důležité Postavy	<ul style="list-style-type: none">• David Hume (1711–1776) (1740 vychází jeho „pojedenání o lidské přirozenosti)• Jean Jacques Rousseau (1772–1778)• Denis Diderot (1713–1784)• Immanuel Kant (1724–1804)
Historické události	<ul style="list-style-type: none">• 1780–90 Josef II. upevnění osvícenského absolutismu u nás.• 1775-1783 Boj za nezávislost USA, Deklarace lidských práv, přijetí 1. demokratické ústavy (Lockovy myšlenky v praxi)• 1789–1799 Velká francouzská revoluce, Napoleonův státní převrat

MODERNA 19. ST. — 1. ½ 20. ST.

Pojmy	<ul style="list-style-type: none"> • Vznik moderní společnosti → romantismus (genius, sepětí člověka s Přírodou, ironie) • Hegelovský idealismus (časové změny, rozbití pevných forem), • 1859 – vyhází Darwinovo „O původu druhů“, evolucionismus; • Reakce na hegelovský systém: individualistická reakce (skok víry, vůle k moci → nacistické zneužití), marxistická (světový duch → historická nutnost) • Fenomenologie, pragmatismus, existencialismus, analytická filozofie
Důležité postavy	<ul style="list-style-type: none"> • G. W. F. Hegel (1770–1831) • Max Weber (1864–1920) • John Dewey (1859–1952)
Historické události	<ul style="list-style-type: none"> • 1804 Napoleon se nechává korunovat císařem; 1805 vítězství u Slavkova; 1812 vpád do Ruska; 1813 Napoleon poražen; • 1866–1871 sjednocení Německa (císařství); 1861 sjednocení Itálie (království), 1867 Rakousko-Uherské vyrovnání; nezávislost Rumunska, Srbska a Černé Hory, vznik Bulharského knížectví (atd.) => nacionalismus základní prvek organizace evropské státnosti => vyostření konfliktů => vznik nadnárodních paktů – 1882 Trojspolek (Německo, Rakousko-Uhersko, Itálie) – 1904–1907 vznik Trojdohody (Velká Británie, Francie, Rusko) • 1914–1918 1. světová válka; Rozpad Rakouska-Uherska, vznik ČSR, „Versailleský systém“, • 1939–1945 2. světová válka, holocasut, atomová puma (Hirošima) • 50. léta vznik bi-polárního světového systému (USA+Západ x Sovětský svaz+komunistické režimy)

POSTMODERNA

Pojmy	<ul style="list-style-type: none"> • Pravda jako korespondence x pravda jako pragmaticky kontrolovaná konstrukce • Velké změny ve vědách (princip relativity, kvantová fyzika, úvahy o zpětných působeních bílkovin na DNA pomocí transkripce) • Globalizace, informační (tekutá) moderna, postmoderna (konec velkých příběhů)
Důležité postavy	<ul style="list-style-type: none"> • Michel Foucault (1926–1984) • Paul K. Feyerabend (1924–1994) • Richard Rorty (1931– 2007)
Historické události	<ul style="list-style-type: none"> • Vznik dvou vojenských paktů NATO (1949) x Varšavská smlouva (po vstupu NSR do NATO; 1955) => střety bipolárních velmocí o udržení vlivu (Korejská válka 1950–1953, Maďarsko 1956, Vietnamská válka 1961–69, ČSR 1968) • Atomové zbrojení (USA atomová puma 1945, SSSR 1952) • Konec 80. let rozpad bipolarity světa, od šedesátých let politický vzmach jiných regionů Jihovýchodní Asie, Blízký východ, nové uspořádání • 90. léta konec principů nacionality (globalizace, opětý návrat náboženských socialních uspořádání)